het Geweten, ook al voert deze hem ten verderve.

„Want d'oppermacht is d'eerste aan hare
wet verplicht:
Verandren voegt haar minst. Ben ik een zoon
van 't licht,
Een heerscher over 't licht, ik zal mijn recht
bewaren".

Hij wil God dienen, maar slechts zooals hij het verstaat; hij kan God niet volgen op een weg, dien hij niet meer begrijpt en goed kan keuren. Lucifer's tragedie is die van den revolutionairen geest, die eigen geweten stellen moet boven hooger geplaatst Gezag. In Vondel's drama is dit gezag God's Majesteit. Voor een religieus mensch als Vondel was, is dit gezag zoo onaantastbaar, dat de wereldsche vraag naar het recht of onrecht van dezen opstandigen geest zelfs niet gesteld mag worden.

„Zijn geheimenis zij bondig,
Men aanbidde Zijn bevel".

Hij, die niet buigen kan in den ootmoed van het geloof, hij moet vallen gelijk Lucifer. Voor den geloovige, den goeden Engel, is deze opstandigheid verderfelijke Staatszucht.

„Dat leert de Staatzucht: God naar zijne kroon
te steken".

Doch Vondel heeft ook doorschouwd het wezen van den opstandige. Hij heeft diens tragedie gezien: Lucifer's val in Geloof aan eigen rechtvaardigheid. Vondel begreep het mysterie, de onoplosbare vraag, die komt in het geweten van ieder mensch: zich overgeven in eerbiedig gelooven aan onbegrepen Gezag of volgen eigen Roeping, het eigen opstandig hart. Vondel begreep, maar had voor zich gekozen en zoo kon hij zijn *Lucifer* schrijven als een lofzang aan God, zoo kon hij de Engelen doen juichen om de zege van Michaël.

Het blijft voor den uitvoerenden kunstenaar moeilijk, den *Lucifer* zoo op te voeren, dat beide facetten even sterk naar voren worden gebracht. De uitvoerende kunstenaar verlangt vaak, ook te kiezen en de taak, de tragedie van Lucifer's innerlijken strijd ten volle te belichten en toch het drama te geven als een juichzang om zijn val, is een zeer zware. Enkele jaren geleden voerde de V.C.S.B. *Lucifer* op, om uiting te geven aan zijn geloof; Lucifer's strijd werd verlaagd tot een blinde staatszucht. De leerlingen van het Barlæusgymnasium te Amsterdam zag ik het opvoeren onder leiding van Saalborn. Zij kwamen dichter het probleem nabij. Bij hen leefde sterk de eerbied voor Vondel's taal. Hun uitvoering was vóór alles æsthetisch. Nu voert Johan de Meester het weer op. Ook hij heeft niet de synthese gevonden. Bij hem is Vondel's *Lucifer* in de eerste plaats de tragedie van Lucifer's val. Als zoodanig diep aangrijpend en fel doorleefd. Overtuigend en sterk heeft hij uitgebeeld den innerlijken strijd van dezen opstandigen geest. De Meester's eerbied voor taal hebben wij eerder bewonderd. Hij zegt Vondel, zoo als wij het verlangen: klankrijk en met liefde voor het muzikale vers, met daarenboven fijn begrip voor het woord en zijn beteekenis. Hij weet velen van zijn leerlingen te inspireeren tot goed declameeren. In de eerste plaats denk ik daarbij aan Bob de Lange als Apollion. Hij schilderde voor onze oogen den hof van Eden en daarin levend God's schepsel, den Mensch. De lange mono-